

Beroepsziekten voorkomen

De sluipmoordenaars aangepakt

Vers van de pers viel dit boek vlak voor de Kerstdagen in de bus. Hoewel er nog diverse andere boeken op een recensie liggen te wachten, leek dit me een prima kandidaat voor de eerste NVVKinfo 'nieuwe stijl'. Als veiligheidskundigen hebben we vaak het idee dat ongevallen het grootste probleem zijn voor de veiligheid en gezondheid van de werkende mens. Maar dat is een misvatting: beroepsziekten vormen in diverse opzichten een groter probleem.

| TEKST **CARSTEN BUSCH**

Het boek 'Safety Can't Be Measured' van Andrew Townsend (recensie NVVKinfo oktober 2014) leerde ons al dat het overgrote deel van werkgerelateerde sterfgevallen beroepsziekten betreft. In dit nieuwe boek, samengesteld op initiatief van PHOV, wordt dit met Nederlandse cijfers bevestigd. Beroepsziekten krijgen echter – in tegenstelling tot de vaak spectaculairdere ongevallen – relatief weinig aandacht in de media. Bovendien betreft het veelal een sluipend proces, waarvan de onherstelbare gevolgen zich pas vele jaren later openbaren. Vandaar de terechte term 'sluipmoordenaars' in de subtitel.

Kwaliteit

Het eerste wat opvalt is de gelikte opmaak. Het is maar zelden dat ik vakboeken in full-colour op een dergelijke papierkwaliteit in handen krijg! De meeste beschreven casussen zijn bovendien met foto's of schema's geïllustreerd.

Na een inleiding over de algemene probleemstelling rond beroepsziek-

ten, beschrijft hoofdstuk 2 de theoretische basis van arbeidshygiëne. Vrij basaal, maar duidelijk. Centraal staan een duidelijke illustratie en uitleg van de arbeidshygiënische strategie en er is ook een goede uitleg van het 'redelijkerwijs criterium'.

Zoals de inleiding aangeeft, zijn er in de afgelopen jaren diverse richtlijnen tot stand gekomen. Wat ontbrak waren praktijkvoorbeelden die de toepassing demonstrenen en laten zien hoe werkplekken gezonder te maken zijn. Dit boek vult die omissie met een groot aantal voorbeelden.

Praktisch

Dit maakt het tot een lekker praktisch boek dat (in tegenstelling tot de wat meer filosofisch getinte dingen die ik meestal lees) niet alleen tot denken aanzet, maar door de vele voorbeelden vooral ook laat zien hoe je diverse problemen praktisch kunt aanpakken. Hoofdstuk 3 geeft een duidelijk voorbeeld van een functie die aan een grote variatie van belastende factoren bloot staat. Hoofdstukken 4 tot en met

7 nemen respectievelijk chemische, biologische, fysische en fysieke factoren onder de loep. In de bijlages worden specifieke onderwerpen (bijvoorbeeld geluid en houtstof) nader belicht, deels met normen.

De voorbeelden zijn gekozen uit een grote diversiteit van bedrijfstakken. Dit maakt het boek extra interessant en geeft bovendien de mogelijkheid om lessen van de ene branche naar de andere over te nemen. Interessant is dat er gevaren worden besproken waar ik niet direct aan zou denken (tekenbeten) of nog niet eerder van heb gehoord (nanodeeltjes) en dat er regelmatig links naar andere domeinen (patiënt- of voedselveiligheid) worden gelegd. Aardig is bovendien dat het boek ook voorbeelden geeft van 'mislukte' casussen (geluid in koelcel), waaruit eveneens lering te trekken valt (kijk naar de gebruiksparemeters van je apparatuur).

Betrekkelijk

De afgelopen 15 jaar ben ik vooral bezig geweest in safety management

en diverse veiligheidsdomeinen, met een grote vrijheid om zélf aan te geven welke risico's acceptabel zijn (en waarom). Daarom viel het mij op dat er een enorme veelheid aan grenswaarden de revue passeert. Grenswaarden kunnen een belangrijke valkuil vormen voor arbodeskundigen, omdat men deze soms (onterecht) als een veilige grens beschouwt. Door het boek heen kom je echter regelmatig opmerkingen tegen over de betrekkelijkheid van grenswaarden (een groot deel daarvan wordt besproken

in de case van de zuurkasten – deze is verplichte stof), bijvoorbeeld vanwege synergie-effecten, individuele belastbaarheid, en dergelijke. Dit is een belangrijke les, met name voor degenen die menen dat arbo een vak vol zwart-wittegenstellingen is.

Kritiek

Na veel lovende woorden echter ook wat kritiek. Op enkele plaatsen lijkt de eindredactie wat dingen gemist te hebben, zoals het gebruik van jargon (bijvoorbeeld: wat betekent de opmer-

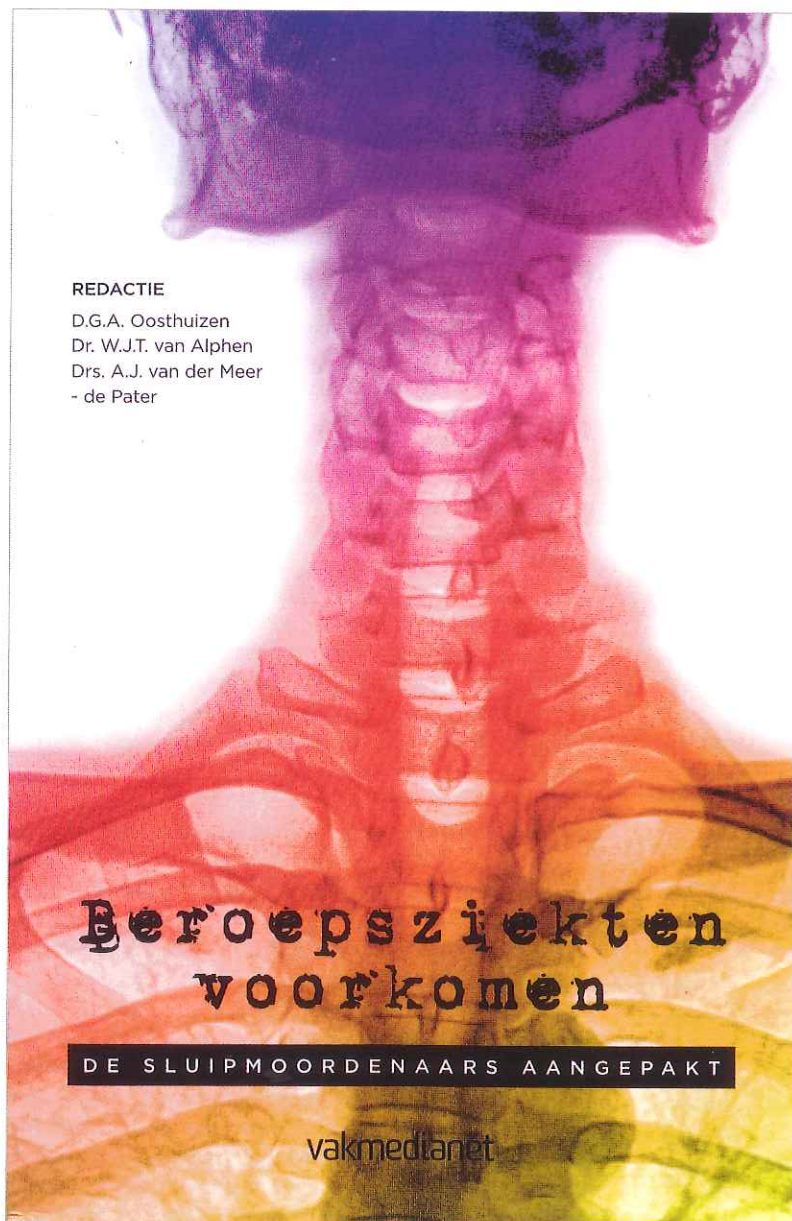
king 'worst-case' in de asbestcasus of wat zijn gramnegatieve bacteriën?), het (in dit boek) misplaatste grapje over een supermarktketen en het feit dat er in de casus van hoofdstuk 3 maatregelen worden aanbevolen voor een risico dat niet is gevonden tijdens het onderzoek (een 'zonde' die wel vaker voorkomt in arboland en helaas bijdraagt aan het ondergraven van de reputatie van het vak). Maar laten we wel wezen, dat zijn schoonheidsfoutjes die er makkelijk bij een volgende druk uit te poetsen zijn.

Belangrijker vind ik dat het boek zeer veel (specialistische) methodes aanstipt, maar die vaak niet uitlegt. Daardoor moet je als lezer diverse dingen maar aannemen zonder ze écht te begrijpen. Ik ervaar dat als onbevredigend en ook onnodig. Volgens mij is het een kleine moeite om bijvoorbeeld de specialistische, maar onbegrijpelijke risicomatrix op bladzijde 92 (wat moet ik me bij een negatieve blootstellingsscore voorstellen?!) te vertalen naar een algemene, begrijpelijke variant. Of, alternatief, dat men de gebruikte methode beschrijft en uitlegt. Soms lijkt het alsof men gewoon de werkelijke case heeft opgenomen en niet voldoende de moeite heeft gedaan om die voor een groter publiek om te schrijven.

Persoonlijk had ik ook graag iets meer discussie gezien van de materie op abstract niveau. Wat meer theorie en discussie over beroepsziekten, factoren en arbeidshygiëne had beslist toegevoegde waarde gehad. Ik onderschat zeker niet de kracht van het leren van voorbeelden, maar eigenlijk vind ik 20 procent van een boek met algemene uitleg (de eerste twee hoofdstukken en de bijlages) en 80 procent voorbeelden een klein beetje uit balans. Temeer omdat belangrijke principes (zoals de betrekkelijkheid van normen) vaak als deel van een casus worden behandeld en daarmee over het hoofd dreigen te worden gezien omdat misschien niet iedereen alle casussen leest.

Verplichte stof

Met wat meer theorie en een betere uitwerking van een aantal casussen zou ik zeggen dat het boekwerk verplichte stof voor HVK/Moshe-achtige opleidingen kan zijn. Tot die tijd is het in ieder geval een aanrader voor de meeste arbodeskundigen van alle niveau's, met een schat aan tips voor het verbeteren van werkplekken.

Beroepsziekten voorkomen. De sluipmoordenaars aangepakt.
D.G.A. Oosthuizen, W.J.T. van Alphen en A.J. van der Meer-de Pater.

ISBN 9789462153127, Vakmedianet 2015,
www.vakmedianetshop.nl/arbo/boeken/beroepsziekten-voorkomen